

Strokovni cenik hrvaškega Združenja scenaristov in piscev uprizoritvenih del (SPID), izbrana poglavja

Prevedel Mišo Mičić

OSNOVNI POJMI

POGODBA

Vsak proces sodelovanja se začne z neposrednim dogovorom med naročnikom in avtorico uprizoritvenega dela, ki ga je treba na začetku projekta formalizirati z avtorsko pogodbo. Pogodba določa pravice in obveznosti naročnika in avtorice, določa rok za dokončanje dela in določa honorar, ki ga je treba plačati avtorju, vključno z skrajnim rokom plačila.

Na koncu dokumenta je priložen primer pogodbe s postavkami, ki so priporočene v tem dokumentu.

AVTOR

Pojem »avtorica« označuje fizično osebo, ki je ustvarila avtorsko delo na področju scenaristike, uprizoritvene dramaturgije (gledališče in ples), dramskega pisanja ter pisanja za video igre, ki ji na podlagi ustvarjenega dela pripadajo avtorske pravice. V nadaljevanju dokumenta bo izraz »avtor« opredeljen s sklicevanjem na posebno funkcijo, ki se opravlja znotraj dane kategorije dela in vrste avtorskega prispevka, pri čemer bodo navedene posebne avtorske pravice, ki se nanašajo na različne kategorije del, zajete v tem priročniku.

AVTORSKE PRAVICE

V skladu z veljavnim **Zakonom o avtorski in sorodnih pravicah*** avtorske pravice vključujejo avtorjevo moralno pravico, lastninsko pravico in druge pravice. Avtorske pravice veljajo vse avtorjevo življenje in 70 let po njegovi smrti. Avtorske pravice ščitijo osebne in duhovne vezi avtorja z njegovim delom (moralne pravice avtorja) ter lastninske interese avtorja glede njegovega dela (lastninske pravice avtorja). Za vsakršno uporabo avtorsko zaščenega dela je avtor upravičen do nadomestila, razen če v avtorski pogodbi ni določeno drugače. Nadomestilo se določi kot cena uporabe v zasebnopravnem razmerju. Avtorica ima pravico, da se jo prizna in identificira kot avtorico dela. Oseba, ki javno uporablja avtorsko delo, mora vsakič navesti avtorja, razen če avtor pisno izjavi, da ne želi biti naveden, ali če narava določene javne uporabe dela to onemogoča. Predmet avtorskih pravic je delo kot celota, vključno z nedokončanim delom, njegovim naslovom in posameznimi deli.

Poleg individualne uveljavitve **se pravice lahko uveljavljajo tudi kolektivno**, in sicer kadar uporabnik dela ne more stopiti v stik z avtorji oziroma nosilci sorodnih pravic posamično in z njimi skleniti individualnih pogodb o avtorskih pravicah. Tedaj pogodbo namesto avtorja sklene združenje, ki mu je Državni urad za intelektualno lastnino podelil licenco za kolektivno uveljavljanje pravic. V skladu s takšno pogodbo združenje podeli **pooblastilo** (dovoljenje) za uporabo **vseh del, ki jih zastopa** (celoten repertoar), zbrane pristojbine pa razporedi med imetnike pravic v skladu z določenimi pravili razporeditve in izvaja nadzor uporabe. Pravica do uveljavljanja pravic bo

podrobneje pojasnjena v kategorijah dela, v katerih se te pravice lahko uveljavljajo (film, televizija, radio).

CREATIVE COMMONS

Poleg zaščite avtorskih pravic s sklicevanjem na veljavni Zakon o avtorski in sorodnih pravicah se avtorstvo lahko ureja tudi z licenco Creative Commons. S tem avtorica dovoljuje, da se njeno delo prosto deli pod istimi pogoji, prosto distribuira in uporablja ter da služi kot podlaga za druga avtorsko zaščitena dela. Če je delo zaščiteno z licenco Creative Commons, je treba navesti ime avtorice in delo deliti pod istimi pogoji, kar pomeni, da ga ni dovoljeno uporabljati za pridobivanje dobička tretjih oseb.

PRODUCENT

Pojem »producent« označuje fizično osebo (osebo, ki opravlja registrirano ali samostojno dejavnost) ali pravno osebo, ki začne proces produkcije avdiovizualnega ali uprizoritvenega dela in celovito nadzira njegovo produkcijo, zbira sredstva v svojem imenu, organizira produkcijo in prevzema odgovornost za splošno finančno upravljanje in kakovost dela ter skupaj z ustvarjalno ekipo sodeluje pri ustvarjanju avdiovizualnega ali uprizoritvenega dela in njegovi promociji, distribuciji, prijavah na festivale in organizaciji gostovanj.

UPRIZORITVENE UMETNOSTI

DELOVNI PROCES DRAMATIKA IN DRAMATURGINJE

Dramatika k sodelovanju povabi gledališče (producent, dramaturg ali direktor gledališča), neodvisna kulturna organizacija ali režiser. Dramatik lahko gledališču ponudi svoje že dokončano izvirno delo ali pa se dogovori, da napiše besedilo po naročilu. Pri pisanju po naročilu mora dramatik imeti dovolj časa za raziskovanje, pisanje in izpopolnjevanje besedila, preden ga predloži ostalim članom ustvarjalne ekipe za uprizoritev.

Dramaturginja v gledališki proces najpogosteje vstopi na povabilo režiserja ali koreografinje, včasih pa tudi na neposredno povabilo gledališča (producenta ali direktorja). Dramaturginja lahko sodeluje pri avtorskem projektu kot soavtorica uprizoritve, kot dramaturginja obstoječega dramskega besedila, ki se uprizarja, kot avtorica priredbe ali kot dramaturginja plesne predstave. Dramaturginja je na vajah prisotna in razpoložljiva za ostale člane ustvarjalne ekipe po potrebi in v dogovorjenem obsegu.

Pri **snovalnih predstavah**, v katerih uprizoritveni material, vključno z besedilom, nastaja med vajami v sodelovanju z ostalimi člani ustvarjalne ekipe in igralci (na primer s pomočjo improvizacije in avtorskega doprinosa igralcev), je naloga dramaturginje, da spremlja in dokumentira vse faze procesa, opravi teoretično in konceptualno pripravo, predlaga metodologije in smer možnega poteka procesa ter skupaj z režiserko sprejema odločitve o tem, kako bo material strukturiran in konceptualiziran oziroma umeščen v uprizoritveni prostor.

Dramaturginja **obstoječega dramskega besedila** se med vajami ukvarja z interpretacijo besedila, v dogovoru z režiserko pa lahko sodeluje na podoben način kot pri snovalnih predstavah: z razdelavo teoretičnega ozadja, metodologije in koncepta, raziskovanjem družbeno-zgodovinskega konteksta, v katerem je besedilo nastalo, ter drugimi zunajbesedilnimi informacijami, ki so lahko koristne za kolektivni ustvarjalni proces.

Dramaturginja, ki je zadolžena za **priredbo besedila**, prilagaja besedila, ki niso bila napisana za uprizarjanje, za uprizoritev na odru. Najpogosteje gre pri tem za romane in kratke zgodbe, lahko pa

tudi za filmske scenarije, eseje, dnevnike in podobno. Delo priredbe besedila ni nujno povezano z vajami, lahko pa tudi je – to pomeni, da mora biti na zahtevo gledališča ali režiserke zaključeno še pred prvo vajo, lahko pa se tudi nadaljuje med vajami.

Dramaturginja **plesne predstave** razvija koncept in metodologijo dela skupaj s koreografijo. V tem primeru dramaturginja prevzame teoretično in konceptualno pripravo, raziskuje tematiko, predlaga metode dela ter skupaj s koreografijo sprejema odločitve o tem, kako bo material strukturiran in konceptualiziran oziroma umeščen v uprizoritveni prostor.

POGOJI SODELOVANJA Z DRAMATIČARKO IN DRAMATURGOM

Sporazum o sodelovanju z dramatikom ali dramaturginjo mora spremljati pisno dokazilo (avtorska pogodba), ki jasno opredeljuje pogoje sodelovanja. V skladu z različnimi možnimi oblikami sodelovanja dramaturginje z gledališčem lahko producentka, koreografinja ali režiser zahtevajo določitev prisotnosti dramaturginje na vajah, kar mora biti **formalizirano v pogodbi**.

Dramaturginjo se za projekt angažira na podlagi neposrednega vabila, pozivnega natečaja ali javnega razpisa.

AVTORSKE PRAVICE

V skladu z veljavnim Zakonom o avtorski in sorodnih pravicah ter določbami, ki se nanašajo na področje uprizoritvenih umetnosti, je avtorsko delo opredeljeno kot izvirna intelektualna stvaritev na literarnem, znanstvenem ali umetniškem področju, ki ima individualni značaj, ne glede na način in obliko izražanja, vrsto, vrednost in namen. Avtorska dela na področju uprizoritvenih umetnosti vključujejo **jezikovna dela** (pisna in govorna), **dramska** in **dramsko-glasbena dela** ter **koreografska** in **pantomimska dela**.

Avtorica na področju uprizoritvenih umetnosti ima izključno pravico do **javne predstavitve avtorskega dela**, kar vključuje: pravico do javnega **izvajanja** (živo recitiranje in branje), pravico do javnega **prikazovanja** gledaliških del (izključna pravica do javne predstavitve dramskih, dramsko-glasbenih, koreografskih ali pantomimskih del z njihovo izvedbo v živo), pravico do javnega **prenosa** (pravico do javne predstavitve avtorsko zaščenega dela, kadar je občinstvo izven prostorov izvedbe z zvočniki, zasloni ali drugimi tehničnimi pripomočki), pravico do **dajanja na razpolago javnosti** (izključno pravico do javne predstavitve avtorsko zaščenega dela žično ali brezžično, in sicer tako da ima javnost dostop do dela s kraja in v času po lastni izbiri) in pravico do **priredbe avtorskega dela** (izključna pravica do prevajanja, prilagoditev in drugih sprememb dela).

Zakon o avtorski in sorodnih pravicah določa tudi Pogodbo o naročilu avtorskega dela, s katero se avtor zaveže, da bo ustvaril določeno avtorsko delo in naročniku izročil kopijo tega dela, naročnik pa se zaveže, da bo avtorju za to plačal dogovorjeno nadomestilo, razen če je v pogodbi določeno drugače. Pogodba o naročilu avtorskega dela določa tudi značilnosti, sestavine in roke za izročitev naročenega dela ter način njegove uporabe. Če v tem Zakonu ali pogodbi ni opredeljeno drugače, avtor obdrži avtorske pravice za naročeno delo brez omejitev.

Uporabnik avtorskega dela je dolžan avtorici **omogočiti dostop** do izvedbe avtorskega dela, določiti tehnične pogoje za izvedbo, ki zagotavljajo spoštovanje avtorjevih moralnih pravic, ter avtorju ali njegovemu zastopniku posredovati seznam izvedenih avtorskih del ter ga obveščati o prihodkih, ki jih ustvarja z izvedbo njegovega avtorskega dela, razen če v pogodbi ni drugače določeno.

TANTIEME

Za uveljavljanje pravice do tantiem je treba pri prenosu avtorskih pravic na naročnika **jasno določiti obdobje**, za katero se avtorske pravice prenesejo na naročnika. Priporočljivo je, da se pravice **ne prenesejo za obdobje, daljše od treh let**. Če se predstava, ki je nastala po avtorskem besedilu, izvaja tudi po izteku dogovorjenega obdobja, je avtorica upravičena do **tantiem v višini 8–12 % bruto zneska prodanih vstopnic**. Poleg tega je mogoče s pogodbo določiti fiksno nadomestilo, ki pripada avtorici po izteku avtorskih pravic. Priporočljivo je, da pogodba vsebuje obe možnosti, da se avtorici zagotovijo tantieme po izteku dogovorjenega obdobja.

V primeru obnovitve predstave je treba k **pogodbi skleniti aneks**, s katerim se ponovno izplača nadomestilo avtorju besedila. Če je za obnovev angažirana dramaturginja, ki je delala tudi pri izvorni uprizoritvi, je treba prav tako skleniti aneks in plačati njeno **delo pri obnovitvi**.

Pri **prodaji predstave** na lokaciji, ki ni tista, kjer je bila premiera, se dogovori fiksni znesek, ki pripada avtorici besedila ali priredbe, ta pa je odvisen od vrste gledališča, ki predstavo odkupi (priporočilo: 100–500 € na ponovitve).

PLAČEVANJE

Honorar se izplača več fazah ali po zaključku dela, odvisno od dogovora s producentom. Ker delo na uprizoritvenem projektu vključuje večmesečne priprave, ki se začnejo že pred prvo vajo, je priporočljivo, da se plačilo izvede v treh fazah: ena pred prvo vajo, ena med vajami in ena po premieri. Pogodba mora vsebovati **skrajni rok za plačila**, ki producenta zavezuje k pravočasnemu plačilu, ustrezen rok pa ne sme biti daljši od dveh tednov po dogovorjenem datumu izročitve dokončanega pisnega ali dramaturškega dela, razen če se obe stranki v pogodbi ne dogovorita drugače.

PRAVICE IN OBVEZNOSTI DRAMATURGINJE, DRAMATIKA IN AVTORJA PRIREDBE

Dramatik, dramaturginja in avtor priredbe imajo pravico, da so na vseh javnih in promocijskih objavah, ki navajajo avtorsko ekipo uprizoritvenega dela, **podpisani** kot avtor priredbe, dramskega besedila ali dramaturgije predstave, odvisno od vrste dela, določene v pogodbi.

Dramatik, dramaturginja in avtor priredbe **ne smejo prenašati** avtorskih pravic na tretje osebe.

Dramatik, dramaturginja in avtor priredbe so dolžni vestno **upoštevati dogovorjene roke** za dokončanje avtorskega dela.

Dramatik, dramaturginja in avtor izvedbe morajo svoje delo opravljati **skrbno in vestno**.

Če ne gre za odkup besedila, tako naročenega kot nastalega po povabilu, je **treba** ustrezno **zaščititi pravice avtorice besedila**. Jasno je treba določiti pravice in avtorske honorarje za priredbo, obnovev, ponovno uprizorjanje ali gostovanje predstav, pri katerih je sodelovala dramaturginja. V to je vključena tudi jasna določitev pravic in honorarjev pri drugačni izvedbi dela, kot je snemanje predstave za televizijo, *streaming* in drugo. Za vsako nadaljnje delo, ki presega obseg določen v prvi pogodbi, se podpiše **aneks k pogodbi**, v katerem se ponovno natančno določi novo pogodbeno delo. Avtorica ima pravico do dodatnega nadomestila iz naslova tantiem, kar mora biti določeno v avtorski pogodbi.

PRAVICE IN DOLŽNOSTI PRODUCENTA

Producent mora v pogodbi natančno **določiti skrajni rok za plačila avtorskih honorarjev**. Zaželeno je, da se avtorski honorarji izplačujejo v **več fazah**.

Če producent **prekorači rok za plačilo**, lahko avtorica od njega zahteva izplačilo avtorskega honorarja prek sodišča, skupaj z zakonsko določenimi zamudnimi obrestmi.

Producent je dolžan sestaviti **avtorsko pogodbo** in jo podpisati z avtorico **pred začetkom vaj**. V pogodbi naj bo določena pričakovana **prisotnost** na vajah, ki naj bo sorazmerna z višino honorarja. Zaželeno je, da se v pogodbi zapiše časovno obdobje, za katerega je scenaristka angažirana pri projektu. To je še zlasti pomembno za osebe, ki niso člani Hrvaške skupnosti neodvisnih umetnikov, saj se ta podatek upošteva pri dokazovanju njihove delovne dobe. Če se delo na projektu podaljša, je treba sestaviti aneks k pogodbi, ki določa **plačilo dodatnih delovnih ur**.

Če naročnik projekta po podpisu pogodbe odpove njegovo izvedbo, je dolžan **del honorarja plačati** avtorici, ki je bila za projekt angažirana.

PREDLOG ZA DOLOČITEV VIŠINE HONORARJEV GLEDE NA VRSTO DELA

Ker se uprizoritvene umetnosti producirajo tako v **institucionalnih** (narodnih in mestnih) gledališčih kot tudi na **neinstitucionalni sceni**, so priporočila za minimalne zneske oblikovana z upoštevanjem različnih kontekstov in načinov njihovega financiranja. Za delo v narodnih in mestnih gledališčih, kjer je financiranje stabilno, so priporočila predstavljena kot minimalni specifični zneski in kot odstotek glede na honorar najtesnejšega sodelavca (režiserja oz. koreografinje), medtem ko so za neinstitucionalno sceno, kjer se proračuni bistveno razlikujejo, priporočila predstavljena kot minimalni specifični zneski in kot odstotek glede na skupni proračun projekta. Minimalni zneski so določeni glede na okoliščine in delovne pogoje, ki variirajo pri posamezni vrsti dela, kot so časovna obremenitev, zahtevnost dela itd. Predstavljena priporočila se nanašajo na povprečni čas delovnega procesa predstave, ki vključuje 2 meseca priprav in 2 meseca vaj.

Predstavljeni zneski so reprezentativni za pogajanja s producentom glede honorarjev za posamezna dela in **niso zavezujoči**, vendar pa strokovno združenje priporoča, da se spričo cilja **izboljšanja položaja avtorja** ta ne dogovarja za nižje honorarje od navedenih. Avtorju služijo zgolj kot **priporočilo za primerno plačilo** njegovega dela. Vsi zneski so navedeni v **neto** vrednostih.

GLEDALIŠČE ZA ODRASLE	minimalni neto znesek
Narodna gledališča izvirno besedilo	10.000 EUR ali znesek, enak režiserjevemu honorarju
Narodna gledališča priredba proznega ali drugega dela za uprizoritev	6.000 EUR ali 60 % režiserjevega honorarja
Narodna gledališča dramaturgija uprizoritve	7.500 EUR ali 75 % režiserjevega honorarja
Mestna gledališča izvirno besedilo	9.000 EUR ali znesek enak režiserjevemu honorarju
Mestna gledališča priredba proznega ali drugega dela za uprizoritev	5.000 EUR ali 60 % režiserjevega honorarja
Mestna gledališča dramaturgija uprizoritve	6.500 EUR ali 70 % režiserjevega honorarja
Neodvisna scena izvirno besedilo	6.000 EUR ali 15 % skupnega proračuna
Neodvisna scena priredba proznega ali drugega dela za uprizoritev	3.000 EUR ali 10–15 % skupnega proračuna
Neodvisna scena dramaturgija uprizoritve	3.500 EUR ali 10–15 % skupnega proračuna

PLES	minimalni neto znesek
Institucionalno gledališče izvirno besedilo	7.000 EUR ali 70 % koreografovega honorarja
Neodvisna scena dramaturgija uprizoritve	5.000 EUR ali 10–15 % skupnega proračuna

GLEDALIŠČE ZA OTROKE IN MLADINO	minimalni neto znesek
Institucionalno gledališče izvirno besedilo	7.000 EUR ali znesek enak režiserjevemu honorarju
Institucionalno gledališče priredba proznega ali drugega dela za uprizoritev	3.500 EUR ali 60 % režiserjevega honorarja
Institucionalno gledališče dramaturgija uprizoritve	4.000 EUR ali 70 % režiserjevega honorarja
Neodvisna scena izvirno besedilo	4.000 EUR ali 15 % skupnega proračuna
Neodvisna scena priredba proznega ali drugega dela za uprizoritev	3.000 EUR ali 10–15 % skupnega proračuna
Neodvisna scena dramaturgija uprizoritve	3.000 EUR ali 10–15 % skupnega proračuna
OPOMBA Z delitvijo gledališkega dela na gledališče za odrasle ter gledališče za otroke in mladino, vključno z različnimi honorarji za vsako področje, ne želimo namigovati, da je gledališče za otroke in mladino manjvredno, temveč da je v praksi stanje žal takšno, da so honorarji na tem področju dejansko nižji, zato smo se odločile, da naša priporočila predstavimo na ta način.	

OSTALO	minimalni neto znesek
Scenarij ali dramaturgija priredb ali javnih dogodkov	5.000 EUR (odvisno od vrste dogodka)

MAKROPODROČJA BOJA

Delo dramaturga v institucionalnih gledališčih precej **variira v smislu definicije**, honorarji pa so **izrazito nestandardizirani**. Čeprav imajo številna gledališča določen povprečen znesek, po katerem se ravna pri pogajanjih o honorarjih, je ta znesek glede na količino in čas dela ter avtorski doprinos dramaturga na splošno **izjemno nizek**. Zato se je še pred pogajanjem o višjih honorarjih za dramaturško delo treba zavzeti za **zvišanje koeficientov**, ki določajo plačo dramaturgov v mestnih in državnih gledaliških ustanovah, da bi se lahko dramaturge kot zunanje sodelavce bolje plačevalo.

Nadalje je treba pozvati Ministrstvo za kulturo ter lokalne oblasti, da omogočijo odpiranje **novih delovnih mest za dramaturge** v nacionalnih in mestnih gledališčih, zlasti spričo dejstva, da je teh

mest v gledaliških ustanovah trenutno izjemno malo, v nekaterih gledališčih, kjer sistematizacija predvideva delovno mesto dramaturga, pa le-ta še vedno niso zasedena.

Na neodvisni sceni je problem prenizkih plačil posledica **drugačnega strukturnega problema**. Proračuni za neinstitucionalno kulturo se namreč iz leta v leto zmanjšujejo, pri čemer so honorarji dramaturginj v tem kontekstu odvisni od skupnih proračunov, ki se dodeljujejo posameznim projektom. Zagovorniške dejavnosti na tem področju bi bilo treba usmeriti v zavzemanje za večja sredstva, namenjena neinstitucionalni kulturi, se pravi **za večji delež proračuna za kulturo v celotnem državnem proračunu, ki zdaj znaša manj kot 1 %**. Zato je boj za višje honorarje v tem kontekstu neločljiv od boja za večje dodelitve za kulturo in **enakomerno porazdelitev** sredstev med institucijami in neodvisnimi subjekti v kulturi.

MIKROPODROČJA BOJA

Sistematično bi si bilo treba prizadevati za **večjo prepoznavnost dela** dramaturgov in dramatikov v domači gledališki produkciji. Gledališča bi morala zagotoviti možnost, da lahko režiserji in koreografi v vsak proces povabijo dramaturge kot svoje najtesnejše sodelavce.

Poleg tega je dolžnost gledališč, da **promovirajo domačo dramatiko** in zagotavljajo, da je **na repertoarju zastopana** v enaki meri kot klasični naslovi. Poleg tega je zaželeno, da gledališča po zgledu že obstoječih, a redkih praks zagotovijo tudi druge oblike prepoznavnosti hrvaške dramatike, kot so bralne uprizoritve in delavnice mladih avtorjev z izkušenejšimi kolegi pisci, režiserkami in igralkami. Tudi v tem primeru se kaže, da bi obstoj večjega števila delovnih mest dramaturgov v gledaliških institucijah prispeval k višji kakovosti procesa dela pri razvoju dramskih besedil.

Izjemno pomembno je vztrajati pri **tantiemah** za ponovitve izvedb besedil, zlasti ko gre za predstave za otroke in mladino, saj tovrstne predstave običajno dosegajo veliko število ponovitev.

DODATEK: PRIMER POGODBE

GLEDALIŠČE, NASLOV, MŠ, DŠ, (v nadaljevanju: **Gledališče**),

na eni strani, ki ga zastopa direktor/ica _____

in

AVTOR, NASLOV, ČLAN STROKOVNEGA ZDRUŽENJA, EMŠO, DŠ, BANČNI RAČUN

(v nadaljevanju: **Avtor**) na drugi strani,

sta sklenila

AVTORSKO POGODBO

ČLEN (predmet pogodbe)

Ta pogodba določa medsebojna razmerja, pravice in obveznosti pogodbenih strank glede uporabe Avtorjevega izvirnega dramskega besedila / dramatizacije **NASLOV**, v nadaljevanju: **DELO**, vse v skladu z Zakonom o avtorski in sorodnih pravicah.

ČLEN (predložitev dela po naročilu in datum premiere)

Avtor je dolžan **Gledališču** predložiti končno besedilo Dela iz 1. člena te pogodbe najkasneje do (datum), v skladu s katerim bo gledališče uprizorilo predstavo najkasneje do konca (datum).

ČLEN (prenos pravic)

Avtor prenaša na **Gledališče** pravico uporabe Dela iz 1. člena te Pogodbe brez omejitve (število predstav) / za (število predstav) za obdobje (število let), ki se šteje od datuma sklenitve te Pogodbe / za nedoločen čas, in sicer v smislu pravice do uprizoritve in javne izvedbe kadar koli v obliki gledališke predstave, na odru Gledališča ali izven njega, na gostovanjih, gledaliških in sorodnih festivalih ter drugih dogodkih, brez teritorialnih omejitev, dokler Delo ni umaknjeno z repertoarja, torej dokler se Delo izvaja neprekinjeno, brez prekinitve izvajanja med gledališkimi sezonami in v isti režijski postavitvi.

Odstavek (prenos pravic do praizvedb)

Gledališče se strinja, da lahko **Avtor** po praizvedbi v **Gledališču** prenese svoje Delo iz 1. člena te pogodbe na druge uporabnike.

Avtor si pridržuje neomejeno pravico do prenosa svojega Dela iz 1. člena te pogodbe na uporabnike izven Republike Hrvaške.

Nadomestni odstavek (prenos pravic do premiere)

Gledališče se strinja, da lahko **Avtor** istočasno prenese pravico do uporabe Dela iz 1. člena te Pogodbe na druge uporabnike.

Odstavek

(končne določbe o prenosu pravic)

Avtor Gledališču zagotavlja, da je izključni lastnik vseh avtorskih pravic, ki jih je s to pogodbo prenesel na **Gledališče**, da nobene od teh pravic ni prenesel na tretje osebe in se zavezuje, da bo prevzel vse morebitne zahtevke tretjih oseb, ki bi te pravice lahko izpodbijale proti **Gledališču**.

Po izteku pravic iz te pogodbe in v primeru potrebe po nadaljnjem podaljšanju prenosa pravic iz 1. odstavka tega člena, pogodbeni stranki skleneta aneks k tej pogodbi, ki bo urejal njuna medsebojna razmerja.

ČLEN
(zaščita Dela)

Gledališče se zavezuje, da bo spoštovalo integriteto Dela in naslov Dela iz 1. člena te Pogodbe, **Avtor** pa si pridržuje pravico, da odobri ali zavrne kakršne koli spremembe Dela.

Gledališče se zavezuje, da bo spoštovalo vse avtorske, moralne in druge pravice **Avtorja**, ki jih zagotavlja Zakon o avtorski in sorodnih pravicah.

ČLEN
(honorar)

Gledališče se zavezuje, da bo **Avtorju** za prenos pravic, določenih s to Pogodbo, plačalo avtorski honorar v višini (število evrov) (z besedami: (število evrov z besedami)) neto na **Avtorjev** bančni račun št. (IBAN), odprt pri (ime banke).

Gledališče se zavezuje, da bo avtorski honorar iz 1. odstavka tega člena plačalo v dveh obrokih:

prvega, v višini (število evrov) (z besedami: (število evrov z besedami)) neto, ob podpisu te Pogodbe in najkasneje do (datum)

drugega, v višini (število evrov) (z besedami: (število evrov z besedami)) neto, ob predložitvi Dela in najkasneje do (datum).

V primeru zamude pri plačilu avtorskega honorarja se obračunajo zamudne obresti v skladu z veljavnimi predpisi.

Gledališče je dolžno izračunati in plačati ustrezni znesek davka in dodatnih dajatev.

Avtor je član (strokovnega združenja), **Gledališče** pa bo pri plačilu izkoristilo davčno olajšavo.

ČLEN
(tantieme)

Odstavek
(tantieme, delež in fiksni znesek)

Gledališče se zavezuje, da bo **Avtorju** mesečno izplačevalo tantieme za vsako predstavo v višini (število) % bruto od skupnega bruto prihodka od vsake izvedbe Dela, izvedene na njegovem sedežu.

Gledališče se zavezuje, da bo **Avtorju** plačalo (število evrov) (z besedami: (število evrov z besedami)) bruto za vsako ponovitev Dela na gostovanju oziroma izven svojega sedeža.

Gledališče se zavezuje, da bo tantieme nakazalo do 15. v tekočem mesecu za ponovitve iz prejšnjega meseca na **Avtorjev** bančni račun, pri čemer bo neto znesek nakazan s plačilom morebitnega pripadajočega davka in dodatnih dajatev, **Avtor** pa bo prejel mesečno pisno potrdilo.

Nadomestni odstavek
(tantieme, fiksni znesek za vse ponovitve)

Gledališče se zavezuje, da bo **Avtorju** mesečno izplačevalo tantieme (število evrov) (z besedami: (število evrov z besedami)) bruto za vsako ponovitev izvedbe Dela, ki bodo nakazane do 15. v tekočem mesecu za ponovitve iz prejšnjega meseca na **Avtorjev** bančni račun, pri čemer bo neto znesek nakazan s plačilom morebitnega pripadajočega davka in dodatnih dajatev, **Avtor** pa bo prejel mesečno pisno potrdilo.

Odstavek
(začetek izplačevanja tantiem)

Avtorju se tantieme izplačujejo od (številka izvedbe/ponovitve) ali po izteku (število mesecev) od datuma premiere Dela in najkasneje od (datum).

ČLEN
(izračun avtorskih honorarjev in poročila)

Za namene izračuna avtorskih honorarjev iz prejšnjega člena se **Gledališče** zavezuje, da bo avtorju najkasneje do 15. v naslednjem mesecu pisno predložilo mesečna poročila o vseh izvedenih predstavah in bruto prihodkih od izvedbe Dela (prodaja posameznih vstopnic, abonmaji, odkupi predstav itd.) po datumu in kraju izvedbe/ponovitve.

Gledališče se prav tako zavezuje, da bo **Avtorju** pošiljalo redna, mesečna poročila, tudi za mesece, ko Delo ni bilo izvedeno, in da bo **Avtorju** omogočilo dostop do poslovnih knjig in dokumentacije z namenom preverjanja podatkov, ki so podlaga za izračun avtorskega nadomestila po tej Pogodbi.

V primeru gostovanja mora poročilo iz 1. odstavka tega člena poleg navedenih podatkov vsebovati tudi podatke o sedežu organizatorja gostovanja, kapaciteti dvorane (število sedežev) in ceni vstopnic, če pa **Gledališče** Delo prikazuje v odprtem prostoru (poletni odri ipd.), pa podatke o obiskanosti – o številu gledalcev in ceni vstopnic.

ČLEN
(nastanitev)

Gledališče se zavezuje, da bo **Avtorju** zagotovilo hotelsko nastanitev do (število dni).

Stroške hotelske nastanitve v mestu krije **Gledališče** in vključujejo nočitev z zajtrkom, stroške drugih storitev, ki niso izrecno dogovorjene, pa krije **Avtor**.

ČLEN
(vstopnice in materiali)

Gledališče se zavezuje, da bo **Avtorju** zagotovilo do (število) brezplačnih vstopnic za praizvedbo Dela.

Gledališče se prav tako zavezuje, da bo **Avtorju** zagotovilo kopije vseh promocijskih materialov v zvezi s premiero Dela (plakat, programska knjižica itd.), najkasneje do (število dni) pred datumom premiere Dela.

ČLEN
(obveznosti Avtorja)

Avtor je dolžan opravljati naloge iz 2. člena te Pogodbe na najvišji umetniški in strokovni ravni ter dosledno spoštovati pravila oziroma umetniška in poslovna merila stroke.

ČLEN
(nepredložitev dela in zaščita Gledališča)

Če **Avtor** ne predloži dela **Gledališču** v dogovorjenem roku, je **Avtor** dolžan **Gledališču** povrniti celoten plačani znesek. Če **Avtor** ne dokonča Dela z dogovorjenimi lastnostmi in v dogovorjenem roku, ima **Gledališče** pravico odstopiti od pogodbe.

ČLEN
(zaščita imena Dela in Avtorja)

Gledališče je dolžno pri izvajanju in oglaševanju predstave, predvsem na plakatih, programih in vseh drugih publikacijah, ki spremljajo predstavo, ter v vseh promocijskih materialih in obvestilih za medije, ustrezno izpostaviti polno ime **Avtorja** in naslov Dela ter si prizadevati za nadaljnjo umetniško afirmacijo **Avtorja**.

ČLEN
(promocija Dela)

Avtor se zavezuje, da bo sodeloval na tiskovni konferenci, na kateri bo napovedana premiera Dela.

Avtor Gledališču dovoljuje uporabo delov Dela v promocijske namene v obsegu največ 5 % celotnega besedila Dela.

ČLEN
(neizvedba Dela, zaščita Avtorja in pravica do nadomestila)

Če **Gledališče** iz kakršnega koli razloga odstopi od izvedbe zadevnega Dela, **Avtor** obdrži do takrat plačano nadomestilo.

Gledališče se lahko ne glede na prvotno odločitev odloči za izvedbo dela, dokler ima pravice do njega, vendar ne dlje kot (število let) od datuma podpisa te pogodbe.

ČLEN
(prekinitev Pogodbe)

V primeru katere koli od okoliščin, določenih v tej Pogodbi, se Pogodba šteje za prekinjeno in **Avtor** ima pravico skleniti pogodbo v zvezi z Delom z drugimi uporabniki.

ČLEN
(prenos na drug medij)

V primeru prenosa zadevne izvedbe na drug medij (radio, film, televizija ipd.) pogodbeni stranki skleneta posebno pogodbo, ki ureja njuna medsebojna razmerja.

ČLEN
(zaupnost in škoda)

Pogodbeni stranki se strinjata, da je ta pogodba poslovna skrivnost in to upoštevata.

Pogodbena stranka, ki po lastni krivdi ne izpolni svojih obveznosti in s tem povzroči škodo drugi pogodbeni stranki, jo je dolžna povrniti v višini dejansko nastale škode.

ČLEN
(zakon)

Glede pravic in obveznosti pogodbenih strank, ki niso posebej urejene s to pogodbo, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja avtorsko in sorodne pravice.

ČLEN
(spori in sodišče)

Vse morebitne spore bosta pogodbeni stranki reševali sporazumno, če to ni mogoče, pa je za njihovo reševanje pristojno (okrajno) sodišče v skladu z dejansko pristojnostjo.

ČLEN
(izvodi in začetek veljavnosti)

Ta pogodba je sestavljena v (število) enakih izvodih, eden za **Avtorja** in (število) za **Gledališče**.

Stranki izjavljata, da sta to pogodbo prebrali in razumeli ter jo lastnoročno podpisujeta v znak soglasja, s čimer skleneta to pogodbo.

V (mesto, datum)

Reg. št.: _____

AVTOR:

IME IN PRIIMEK:

(podpis)

GLEDALIŠČE:

IME IN PRIIMEK:

(podpis in pečat)

Ob Uredbi o minimalnem plačilu za samozaposlene

Spoštovani,

dramatičarke in dramatiki smo na seznamu specializiranih poklicev na področju kulture skupaj s pesniki, pisatelji in esejisti uvrščeni v poklic 'književnik', za katerega je v Prilogi 1 Uredbe določeno primerljivo delovno mesto v javnem sektorju 'scenarist', ki sodi v 22. plačni razred.¹

Razumemo, da skuša Uredba izenačiti plačilo dela zaposlenih v javnih zavodih s plačilom dela samozaposlenih, ki s temi zavodi sodelujejo, a opozarjamo, da dela avtorjev in izvajalcev ne gre meriti z istimi vatli. Urne postavke so smiselne za vrednotenje dela izvajalcev in izvajalk, manj za vrednotenje dela avtorjev in avtoric. Zanje bi bile primernejše tarife za prenos in obseg avtorskih pravic, na kar sta v obravnavi ([Vladno gradivo](#), str. 9) opozorili Društvo slovenskih pisateljev in Društvo slovenskih književnih prevajalcev (DSKP).²

Tarife JAK

Priloga 2 Uredbe sicer uvaja nekaj minimalnih tarif za književnike, kot jih je že doslej predpisovala Javna agencija za knjigo (JAK) za izdajanje subvencioniranih del, vendar le za *knjižne izdaje* proze (avtorska pola), poezije (pesniška zbirka) in slikanic, ne za *uprizorjanje* dramatike; slednja je večinoma uprizorjena v javnih zavodih, le redko izide pri založbah, tj. osebah zasebnega prava.

Za uprizorjanje izvirnih dramskih besedil v javnih zavodih predlagane tarife niso primerne, saj gre za različno uporabo avtorskega dela (knjižna izdaja : uprizoritev), iz česar izhajajo tudi razlike v višini honorarjev. Te pojasnjuje 45. člen Zakona o kolektivnem upravljanju avtorskih pravic (ZKUASP), natančneje [3. točka 3. odstavka](#), ki kot merilo navaja prihodek, dosežen z uporabo avtorskega dela, in stroške, povezane s to uporabo.³

Primerljiva delovna mesta (scenarist, dramaturg, režiser)

¹ Zakaj sta 'režiser dramskih predstav' in 'dirigent orkestrov', ki sta avtorsko-pravno izvajalca ([118. člen](#) ZASP), uvrščena v višji, tj. 23. plačni razred, kot avtorji, kot jih implicitno opredeljuje [5. člen](#) ZASP (scenaristi, dramatiki, pesniki, pisatelji, esejisti, koreografi in skladatelji), ne razumemo. Še manj razumemo dejstvo, da so samozaposleni režiserji in dirigenti uvrščeni v nižji plačni razred kot njihovi zaposleni kolegi (30. oz. 35. PR).

² Pojasnilo generalnega sekretariata vlade RS (oz. pripravljavca vladnega gradiva predloga ZUJIK-H), da za predlog DSKP o podrobnejši ureditvi pogodbenih razmerij, ki bi določala tudi prenos in obseg avtorskih pravic, ni zakonske podlage v ZUJIK, je zavajujoče, saj zakonsko podlago najdemo v [101. in 102. členu ZASP](#), ki urejata pravice v zvezi z avtorskimi deli iz delovnega razmerja. Če namreč delo na določenem delovnem mestu obsega ustvarjanje avtorskih del, je v povezavi z določbo [81. člena ZASP](#) povsem nedvoumno, da plačilo za takšno delo vsebuje tudi avtorske honorarje oz. nadomestila za prenos materialnih pravic na delodajalca.

³ V praksi to pomeni, da je honorar za knjižno izdajo dramskega besedila nižji od honorarja za njegovo uprizoritev, ta pa nižji od honorarja za filmsko realizacijo.

Edini javni zavod, ki ima po našem vedenju v sistemizaciji delovnih mest delovno mesto scenarist (G017041, 22. plačni razred), je RTVSLO, a na tem delovnem mestu nima zaposlenih oseb.⁴

Na vprašanje, kakšne so delovne obveznosti in normativi za delovno mesto scenarist ipd. (op. 4) v skladu s sistemizacijo in prakso, nam na večkratno poizvedbo niso odgovorili.

Ker dramatik in dramatičarke večinoma sodelujemo z gledališči, nas je zanimalo še, koliko je v javnih zavodih zaposlenih poklicev, s katerimi se največkrat primerjamo, tj. dramaturgov (G017007, 21. PR) oz. priznanih dramaturgov (G017033, 31. PR) in lutkovnih/dramskih/opernih režiserjev (G017009, 30. PR)⁵ ter kakšni so normativi za ta delovna mesta.

Javni zavodi s področja uprizoritvenih umetnosti se z izjemo štirih na naša poizvedovanja niso odzvali. Iz odgovorov, ki smo jih dobili, in iz poznavanja dejanskega stanja sledi, da poleg ostalih del in nalog (branja, analiz in priprav dramskega besedila za uprizoritev, pisanja prispevkov za gledališke liste, dežurstev, sodelovanja na festivalih in okroglih mizah itd.), večino katerih v okviru honorarja za uprizoritev svojega besedila opravi tudi samozaposleni dramatik, dramatičarka, opravijo dramaturgi in priznani dramaturgi v povprečju eno do dve praktični dramaturgiji na sezono oz. leto, režiserji pa eno do dve režiji.⁶

RTVSLO na delovnih mestih dramaturg in priznani dramaturg nima zaposlenih oseb, na vprašanje o delovnih obveznostih in normativih nam niso odgovorili.

Primerljive prakse v Evropi

Potem ko je Nemčija uvedla podobno formulo za plačevanje minimalnih tarif za samozaposlene v kulturi kot Slovenija, je nemško Združenje gledaliških avtorjev in avtoric (Verband der Theater Autor:innen) lansko pomlad v skladu s formulo pripravilo tarifnik minimalnih honorarjev za uprizorjanje dramskih besedil ([Brochuere](#)). Za izvirno dramsko besedilo je – poleg uveljavljenih tantiem⁷ v višini 14% – predvidelo honorar med 21.700,00 in 27.900,00 evri, kar ustreza med sedem in devet mesecev dela; dejanski honorarji so znatno nižji.

Hrvaško združenje scenaristov in piscev uprizorjenih del (Savez scenarista i pisaca izvedbenih djela, SPID) je v istem času pripravilo [strokovni cenik](#), vendar ga plačniki (še) ne upoštevajo; za izvirno dramsko besedilo v narodnem gledališču predlagajo honorar med 7.000,00 in 11.000,00 evri oz. enak honorar, kot ga za režijo besedila dobi režiser.

Nizozemsko Združenje za uprizoritvene umetnosti (Associatie voor Podiumkunsten, NAPK) se je s producenti, tj. s plačniki, že leta 2012 dogovorilo za honorarje, ki se usklajujejo z inflacijo:

⁴ Na delovnem mestu UREDNIK SCENARIST (G027112, 25. PR) je zaposlenih šest oseb, na delovnem mestu UREDNIK ODDAJ SCENARIST (G027175, 32. PR) so zaposlene tri osebe.

⁵ Glej op. 1.

⁶ Dva režiserja eno režijo, en režiser dve.

⁷ Avtorjev delež od dohodka javno izvajanega umetniškega dela.

Mala in srednja dvorana (do 400 sedežev)

ok. 30 minut: 5.251,00–9.846,00

30–60 minut: 8.533,00–13.129,00

> 60 minut/celovečerna predstava: 11.816,00–21.006,00

Velika dvorana (več kot 400 sedežev)

ok. 30 minut: 6.564,00–11.159,00

30–60 minut: 9.846,00–16.411,00

> 60 minut/celovečerna predstava: 13.129,00–26.257,00

Honorarji obsegajo odkup avtorskih pravic za uprizoritev v trajanju 14 mesecev oz. za 40 ponovitev.

Predlog minimalnih tarif

V skladu z Uredbo smo pripravili izračun za celovečerno dramsko besedilo. Ker so dobljene številke svetlobna leta od dejanskih, smo pripravili tudi predlog zavezujočih minimalnih tarif, ki je sorazmeren s plačami bolj ali manj primerljivih poklicev v gledališčih.

celovečerno dramsko besedilo (≥75')	minimalen čas, potreben za pisanje (v mesecih) ⁸	izračun po Uredbi (neto mesečna plača ⁹ 22. PR x 1,9)	predlog zavezujoče minimalne tarife
izvirno	6	17.000,00	9.000,00
priredba	4	11.450,00	6.000,00
libreto ¹⁰	8	22.800,00	12.000,00
avtorski projekt ¹¹			6.000,00

Zaključek

Cenimo trud za izenačitev plačila dela zaposlenih v javnih zavodih s plačilom dela samozaposlenih, ki s temi zavodi sodelujejo, in verjamemo, da bo številnim samozaposlenim odslej lažje, a še enkrat opozarjamo, da dela avtorjev ne moremo meriti z istimi vatli, s katerimi merimo delo izvajalcev, interpretov, poustvarjalcev; o tem mdr. priča tudi dejstvo, da delovnih mest za avtorje v javnih zavodih ni – z izjemo papirnatega scenarista.

Pa vendar – če drži trditev Vlade iz [Predloga k ZUJIK-H](#) (poglavji 3. in 4.), da so sredstva za finančne posledice Uredbe v proračunu za leti 2025 in 2026 zagotovljena, smo mirni.

⁸ Od naročila besedila in podpisa pogodbe do oddaje besedila mora preteči vsaj še dodatne štiri mesece (tj. skupaj 10 za izvirno besedilo, 8 za priredbo in 12 mesecev za libreto). Če je čas od naročila do oddaje krajši, je avtor_ica upravičena do 30% višjega honorarja.

⁹ V povprečju ima mesec 21,74 delovnih dni (ne upoštevajoč praznike).

¹⁰ Vključno z besedili za songe. Kadar avtor_ica piše samo besedila za songe, je minimalna tarifa za **SONG 250,00 evrov**. Minimalna tarifa za besedilo brez songov je enaka tarifi za izvirno dramsko besedilo.

¹¹ V tem primeru 'avtorski projekt' pomeni predstavo, za katero nastaja besedilo po principu snovalnega gledališča. Honorar se sorazmerno razdeli med snovalce besedila, saj je vrednotenje in plačevanje našega dela, tj. ustvarjanja besedila za uprizoritev, ne glede na to, kdo ga opravlja, nujno.
